

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Apologia Explicationis Gavsarvm [!], Cvr Cvm Gregorio à
Valentia Hispano, Iesuita Ingolstad. de hominum
mortuorum, Statuarum, Imaginum, &c adoratione, non sit
amplius disputandum: Et Refvtatio ...**

Heerbrand, Jakob

Tvbingæ

VD16 H 960

II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36573

omnes Nihil habet lignum crucis diuinitatis, etiam ab
 qua pependit Dominus. Secundum ergo Gersonem,
 Hispano, Doctorem clarissimum, tu, qui colitur
 crucis doces signum & lignum, Latria, nec fideliter,
 nec Philosophus. Quis igitur? Hoc tute videris, Non
 Ethnicus, Idololatra turpis, vel aliud monstrum, Item
 la: Iudicate, si tanta Imaginum, & picturarum in Eccl
 sijs varietas expediat. Et an non plures nonnunquam
 simplices ad Idololatriam peruertantur.

*Id. in declaratio-
 nibus defectuum
 Ecclesiast.
 Wett Fritz du
 gwinst.*

Similiter & hoc. In hac quaestione: Vtrum in co
 nibus sit obtemperandum potestati Papæ, respondeo
 Non esse peccatum mortale, non obtemperare.

Non ergo ista Gersonis commendatione, & quæ
 rectius eum te, definiuisse Idololatriam dixi, tuam
 imperfectam probaui definitiunculam, vt calumnia
 quod demonstrandum erat: vt vanitas & falsitas in
 conficta temerè & mendaciter causæ, omnibus appa
 reret, tuæq; petulās malicia, & maliciosa atq; Thra
 ca petulantia contunderetur, superbissima bestia.

II.

Simile huius est, quod secundo loco sibi scribere
 permisit: Non potuit, inquit, Idololatriæ definitionē
 suam, qua contumelias in Catholicos iniquissimas, ius
 stas facere conatus est, tueri, confirmare, vel defendere.

*Disput. de hor=
 renda Idolol. Pon=
 tif. prop. 11.*

Hæc autem illa mea est: Idololatria, Idola, seu Di
 alieni in Sacra scriptura, non sunt tantum Baal, Astar
 roth, Chamos, Moloh, Astarthe, aut gentium simula
 chra, ex quacumq; materia facta. Vel etiā (vt docet ad
 uersarius) cum honor Dei proprius, creaturæ, sicut
 Deo

eo ipsi assignatur: sed quoque omnis generis cultus, opera, quæ vel ab ingenio humano, quantumvis anteo, & diuini cultus intentione sint excogitata, vel etiam ab ipso Deo præcepta, præter tamen veram veri Dei rationem impenduntur. Quamuis in non Idoli, aut demonis, sed veri Dei honorem, eo tamen fine & fiducia fiunt, ut illorum meritis, & scelera expientur, & vitam æternam consequamur, & mereamur.

Quid ais Hispaner: An non enim hanc, omnemque eius partes defendi, primum quidem in Disputatione mea, à propositione 12. vsque ad 21. Deinde in Spongia per 12. folia integra, omnia quæ in Apologet: obieciisti refutans. Adeo, ut in Apologetico conu- *Apologet. Hisp.*
fol. 8.
 tionis, licet inuitus, hoc ipsum affirmaueris, dicens: Ut igitur maximè liberalis esse erga Heerbrandum velim, nihil amplius illi concedere possum, quam ut ea, quæ asserit in definitione Idololatriæ à me tradita, non compræhendi (intelligit autem ea, quæ ego addidi ipsius definitioni in mea) Idololatria Metaphoricè dici queant.

Ad quæ ego respondi, Prophetas quidem uti Metaphoricè vocabulo Fornicationis, sed tamen eo veram inò Metaphoricam describere Idololatriam. Probat autem, & ex Scriptura, & ex Augustino, Deos alios, & Idola dici cultus peregrinos. Aliàs Ethnicis sacros, Idololatræ non fuissent, qui negabant se libilia Idola adorare, sed vnum tantum colere & adorare Deum, quem diuersimodè coli senserunt. Sicut

Ioseph. Antiquit.
lib. 2. cap. 2.

Aristæus apud Iosephum, pro Iudæis verba ad Regem Ægypti faciens (qui tamen turpissima & implici Idolomania erant immerfi) dicit: Cognoui Per, quod tam Iudæi, quam nos, colamus eum Deum, qui omnia condidit, quem vocamus Ζεύς, id est, vitium rem, apto admodum vocabulo, quod omnibus vitium giatur. Nihil referre putans Ethnicus homo Idololatra, quo quisq; Deum nomine appellaret, vel ritu coleret. Quod ipsum sentiunt & factitant Papicolæ, obcentes cultibus de ingenio humano confectis (Spontaneos isti vocant) bona intentione, Deum honorifici, seq; eum hoc modo demereri. Hoc axioma verum ipsis maneat, de Religione ipsorum est actum. Ideoq; rectè asserimus, plus quàm Ethnicam, & multiplicem eos exercere in suis sacris Idolomania. Quod in Spongia prolixè multis, ad oculos demonstrat.

Spongia folio 36.
& sequentibus
aliquot.
2. Paral. 14.
August. quest. super
per Ios. cap. 29.
Id. libr. de vera
Relig. cap. 38.

Hinc Asa Rex Iuda à pietate commendatur, quod altaria peregrini cultus subuerterit.

Et hoc est, quod ex Augustino attuli, qui Deos alienos interpretatur, cogitationes de Deo alienas à Deo. Item, Opiniones erroneas; & propria phantasmata, cultum esse simulachrorum. Quod si hæc non sufficiunt, progrediamur etiam ulterius, & probemus Pontificem Rom. (quem isti Christi vicarium esse sentiunt) ipsum esse Idolum, & Pontificios, vel hoc nomine Idololatras esse, quod in ipsius verba iurati, eum vt numen colunt, vnde rectissimè Papicolæ dicuntur. Idq; non nostris, sed Hieronymi, cuius auctoritatem contemnere non possunt, verbis & testimonio. Is igitur scribit, Antichristum ad se translaturum non hominum modò honores oēs, sed etiã quicquid vnquã glorię cui, cumq;

numini vsquam fuit exhibitum: quod ex Apot 2. Thef. 2.
 mutatus est verbis-

An non enim Rom. Pontifex Antichristum se esse declarat, quod Deum se vocat terrenum, quod omnem sibi dicit esse datam potestatem in coelo & in terra, purgatorio & inferno? An non imperat Angelis Paradisi? An non potestatem sibi arrogat statuendi CONTRA Epistolas Pauli? Quod maior sua sit potestas. Quod formam etiam Sacramentorum possit mutare. Gloriatur, Deum sibi omnes subiecisse leges: vnde & pretio figit, & refigit leges omnes. An non sceleratissime & sacrilegè mutauit & mutilauit Testamentum Christi filij Dei? An non igitur Papa Idolum: Et quidem, vt scripturæ etiam verbis vtat, Pastor & Idolam. Hoc vos Iebusitæ præcipuè colitis numen, cum quarto vestro voto, in illius iuratis verba, vosq; illi obstringitis, quod omnia illius decreta defendere velitis: Ideo hoc quoque nomine Idololatræ, & quidè maledicti, quod confidatis in homine, quasi errare non possit.

Hæc ex superabundanti, Hispane, loco auctarij, cum rogaueris meam me defendere non potuisse Idololatræ definitionem. Excipies hinc, non de hac priori te qui, quam frustra impugnasti, ideoq; aliam tibi dari uiciorum petiisti, Dialecticam, quæ genere tantum differentia cõstet, vt cauillandi scilicet & calūniarum ex artis præceptis occasionem fortè arripere posses. Sed & in hoc tibi sum gratificatus, licet nullo iure me gerere potuisses, quod Theologica nõ omnia aut semper ad arctissimas illas adstringi possint, aut debeant, regulas, & dixi, Idololatriam esse cultus, præter uerbum Dei rationem. Hanc tu repetis & flagellas

B 3. iam

iam secundo, & nescio quæ absurda inde multate colligere somnias, ad quæ respondere non potuerim. Ideoq; me obmutuisse. Nec, etiã si cõtra Protestationes meas, quas fecerim, iterum in arenam descendam, me excedere posse. Ad perpetuam igitur rei memoriam, velle turpe meum silentium, luculentum esse meæ in secula testimonium.

Hic verò serió de me deuicto triumphat Hispanus, Io Pæan, vici, exclamans. Quid igitur faciam miser: Remittam manus, meq; captiuum in potestate Hispani tradam, vt mecum tanquam mancipio, p. arbitrio agat, gratiamq; ipsius implorabo, vt miserum propicius, de carcere commodo prospiciat, captiuum clementer tractet. Quo enim aliàs me vertam, aut recipiam, nusquam inuenio.

Sed benè habet, paulisper quiesce Thraso gloriare, si tamen potes, & patienter audi: efficiam Deo benè me iuante, vt sentias, me nõ nodis constrictũ Gaudijs insolubilibus, sed liberum. Video res tuas, Labellane, admodum esse afflictas, & accisas, adq; rariõs rediisse. Cum, n. ex vera & sincera Theologia, Scripturãq; Sacrosancta, mea expugnare & euertere non possis, verisq; destituaris præsidijs, & armis, ad artis præcepta confugis, inde subsidium malæ tuæ causæ petiturus. Sicut antea ex Schola Grammaticorum telũ arripere volens, cū non rectè tractares, vulneratus inde, non magno cum honore tuo, tibi è manibus ereptum. Idem iam quoq; tentabimus facere. Negas autem verum me poluisse genus Idololatriæ, cum dixi: cultum esse, quod non sit proximum, eo quod sit aliquid rectis etiam officijs commune. Quod ineptum et po

petulanter, soloq; contradicendi & calumniandi ea,
 a mere rectè dicta sunt studio, facere te, hinc est ma-
 nifestum: quia *CULTVS* propriè ad Deum, & ad ea
 quibus immediatè cum ipso agimus, refertur. Pro-
 prium ergo genus est.

Negas deinde, veram me posuisse differentiam in
 Idololatriæ definitione, quòd dixi, fieri præter veram
 verbi Dei rationem: Eò quòd alijs quoq; peccatis hoc
 sit commune. Verùm ex eiusdem artis præceptis, si
 ignoras tu, notum est omnibus eius vel mediocriter
 peritis: Differentiam adstringi propter genus. Genus
 in Idololatria, est, cultus. Porrò cultus, duas tantùm
 habet species, nec plures, verum, scilicet, siuè diuinum,
 & falsum, impium, siuè Idololatricum. Verus iam
 cultus diuinus, quis est: Nisi qui secundum verbi Dei
 præscriptum, & Regulam exercetur. Hoc enim nor-
 ma verorum Dei cultuum est. Et non (quòd tu Hi-
 spane pessimè sentis) voluntas, arbitrium, & ingeni-
 um humanum, in istis rebus cæcum. Falsus itidem
 cultus, quid est: Nisi, qui citra normam, & Regulam
 verbi Dei exercetur. Hic nega, si quid potes, Laio-
 rum: Non ergo malè ego definiui Idololatriam, cum
 id, cultū esse præter veram verbi Dei rationem. Et si
 hoc commune alijs quoq; sit peccatis: tamen hæc
 sub genus illud cultus cadunt, aut referri possunt.
 Sed tu prestigiator es, Thraso es, clamator es, qui ver-
 bū prestigijs oculos, & clamoribus aures repleo tuo-
 rum: qui legere nostra nō permittuntur, & vera esse, stulti,
 neunque tu vociferaris, teque in causa superiorem
 putant: sicut Turci valido clamore prælia inire
 perhibent.

perhibentur, quo hostium frangant animos, terrorem
eis incutiant, in fugamque vertant. Quod & de alijs quibusdam
populis dicitur. Vides igitur, Hispanie, natus
es, & ab arte alienus, quam facile me extricare
tuerim e tuis labyrinthis, & nodos soluerim, quorum
opinionem mihi circumdederas, insolubiles. Hinc etiam
patet, nulla esse absurda, quæ ipse meæ affingit de-
bitioni, quod ex hac sequantur.

III.

Tertiam assignat causam, & vociferatur Hispanie
cur noluerim secum de Idololatria differere: quod
si quis aliqua non intellexerim. Ad quædam etiam, ab ipso
producta, non responderim, quædam leuiter attigerim.
Similiter à Gersono definitionem Idololatriæ posuit,
à me probatâ. Itæ ad id quod differuerit, suâ definitio-
nem à Gersonis nihil differere. Quibus addit: Certum
sum etiam, istum minimè hæc comprehendisse. Vnde
facile intelligatur, facultatem meam, sicut & collegi-
um meorum ad intelligendum, & ad differendum, valde
esse debilem. Quæ causa sit etiam, cur vel titulum
ipsum de Idololatria, ab initio exhorruerim. Et quæ sit
hanc sententiam plurima buccinator suarum laudum.

Quid hic primum dicam, quid vltimum dubito.
Priusne mirer eximiam & transmarinam Hispani eru-
ditionem, acumen ingenij, & vim planè diuinam, in dis-
serendo subtilitatem, quam pauci assequi possint. An
verò meam deplem miseriam, qui adeò infelici sum
ingenio, & rerum Theologicarum expertus, vt subli-
mem istam de Idololatria materiam, ne quidem crassa
illa, quam saniores riserunt Ethnici, intelligam. An quod
verum